

INTERVIEW:

Big Tech udfordrer den finansielle sektor

Af Ida Sparre-Ulrich

I disse år udfordrer techvirksomheder i stigende grad bankerne. Det gælder både de kommercielle banker og centralbankerne. Udenrigs har talt med Nationalbankens direktør, Lars Rohde, om fremtiden i det finansielle system.

En bank er en uforanderlig størrelse. Den kommercielle bank er et sted, hvor vi kunder kan sætte penge ind på en konto, diskutere renter med en rådgiver, og hvor der er tradition for faste regler og reguleringer i forhold til drift. Nationalbanken er det sted, hvor der udstedes sedler og præges mønter. Her er opgaven at sørge for, at landets økonomi er stabil.

Sådan er det selvfølgelig ikke helt. Banker har historisk set været igennem mange udviklinger, men i de sidste år er det alligevel gået stærkt. Der er nemlig kommet en ny spiller ind i det finansielle system: Big Tech.

Flere techfirmaer er således begyndt at udvikle deres egen digitale valuta.

Facebook har introduceret Libra, der nu hedder Diem, og Google har også undersøgt mulighederne for at få deres firmanavn på en global valuta.

Techfirmaerne har dog ad flere omgange måttet trække følehornene til sig. På den anden side af giganter som Facebook og Google står nemlig stater og myndigheder, der i disse år skal finde ud af, hvordan man kontrollerer udviklingen via regulering. En af dem, der har fulgt udviklingen nøje, er Lars Rohde, der er direktør for Danmarks Nationalbank.

”Der har været en del *push-back* i forhold til techfirmaernes valutainitiativer, simpelthen fordi alverdens centralbanker og tilsynsmyndigheder er ikke dybt begejstrede for det her. Det kan potentielt blive til en global hvidvaskmaskine, og det vil man groft sagt ikke finde sig i,” siger Lars Rohde.

Grænseløse overførsler

Big Tech kan dog stadig vinde terræn i markedet indenfor internationale over-

Ida Sparre-Ulrich er kommunikationsmedarbejder hos Det Udenrigspolitiske Selskab og redaktionssekretær på *Udenrigs*. Hun skriver desuden for Dagbladet Information om Østeuropa.

førsler. Manglende samarbejde mellem lande har nemlig betydet, at der ikke er skabt en ordentlig infrastruktur til at overføre penge over grænser, ifølge Lars Rohde.

Nationalbanken er derfor gået med i et samarbejde med Rigsbanken og Den Europæiske Centralbank (ECB) om en ny funktionalitet i ECB's straksbetalingssystem, som hedder TIPS. Den kan muliggøre globale overførsler på tværs af de deltagende valuer.

Men som Lars Rohde påpeger, er det ikke den fastansatte nordeuropæer, der har lidt mest under det manglende samarbejde.

"Et af mine rædselsbilleder

er, når jeg tænker på den filippinske stuepige i Dubai, der vil overføre 100 dollar om måneden hjem til familien – hun bliver flået i bogstavelig forstand af pengeoverførselsvirksomheder. Her har det internationale samfund svigtet. Centralbanker verden over har for år tilbage kunnet sætte sig sammen og løse problemet," siger Lars Rohde.

I de kommende år vil markedet indenfor internationale overførsler formentlig blive større, i takt med at antallet af migranter og gæstearbejdere på globalt plan stiger. Og her kan Big Tech bidrage med nye og billigere løsninger, mener Lars Rohde. Han peger blandt andet på Afrika, hvor mobiltelefoner udgør en stor del af betalingsinfrastrukturen.

"Mange mennesker i disse områder stoler mere på deres teleselskab end på deres bank. Så hvis techfirmaerne opererer i stablecoins (såsom Fa-

cebooks Diem, der følger prisudviklingen indenfor et bestemt område, for eksempel en valuta udstedt af en nationalbank, *red.*) og bruger deres infrastruktur, vil de kunne skabe nye og attraktive løsninger. Her har de virkelig en konkurrencemæssig fordel overfor bankerne," fortæller Lars Rohde.

Statslig kryptovaluta

Flere stater har i de sidste år lanceret et svar på techfirmaernes digitale valuta: At lave deres egen statslige digitale valuta. Således vinder idéen om CBDC –

Central Bank Digital Currency – frem i disse år. CBDC er et digitalt alternativ til kontanter, der udstedes og kontrolleres af en national- eller centralbank. I 2020 lancerede Bahamas verdens første digitale offentlige valuta, den såkaldte *sand dollar*. Også Den Europæiske Centralbank overvejer, om de vil introducere en euro CBDC.

Lars Rohde er dog skeptisk i forhold til en dansk CBDC. Han ser især to problemer:

Den første er, at Danmark allerede har et effektivt betalingssystem: Det er således relativt sikkert, har en lav omkostning og store netværkseffekter. Enkelt sagt betyder det, at det er billigt for butikker at have en kortterminal og relativt nemt for forbrugerne at betale med kort. Det er dyrere i Danmark at håndtere kontantbetalinger end kortbetalinger.

Der, hvor CBDC til gengæld giver god mening ifølge Lars Rohde, er i lande, hvor der ikke er et godt system i forvejen.

Mange mennesker i disse områder stoler mere på deres teleselskab end på deres bank.

”Du har masser af udviklingslande, hvor borgeres adgang til finansielle tjenester er begrænset. For eksempel findes der mange lande, hvor en del af befolkningen ikke har adgang til en bankkonto. Så CBDC’s effektivitet afhænger i høj grad af, hvad startpunktet er,” siger Lars Rohde.

Det andet problem med en dansk CBDC finder man ifølge Lars Rohde i logistikken. For hvis danskerne fremover skal bruge en statslig dansk digital valuta, betyder det så, at de skal have en konto i nationalbanken?

”Jeg vil meget nødig med mine 450 ansatte skulle til at have 5 millioner kunder. Det tror jeg ikke kommer til at ske,” siger Lars Rohde.

En anden løsning er, at nationalbanken ikke står for kundeforholdet, men at det er de kommercielle banker, der er *gatekeepere*. Borgerne ville i så fald have et krav på centralbanken i stedet for på pengeinstituttet, og i stedet for kontanter er det *tokens* eller indskud, der overføres.

Næste spørgsmål er så, om kravet på digital valuta skal være begrænset eller ubegrænset.

”Der er de fleste central bankers nået frem til, at det skal være begrænset, siger Lars Rohde og fortsætter:

”For hvis det er ubegrænset, kan du godt forestille dig, hvad der sker, hvis der kommer et såkaldt *bankrun*. Hvis der bliver tvivl om en bestemt banks soliditet, så vil det tage lige præcis to nanosekunder at flytte alle indlånene over på en centralbankskonto. Og så har vi fået et statssubventioneret run

på banker. Det skal vi måske lige tænke en gang eller to over,” siger Lars Rohde.

Den analoge bank i 2021?

Lars Rohde kan altså ikke se det praktiske behov for CBDC’er i Danmark. Han mener, at behovet i høj grad handler om centralbankernes selvforståelse. I takt med, at der kommer færre kontanter i omløb, forsvinder centralbankens mest synlige rolle: Seddeltrykning og møntprägning.

”En digital offentlig valuta vil jo bidrage til, at vi er noget for offentligheden, på samme måde som vi er i kraft af sedlerne og mønterne, hvor mine kollegaers og min underskrift står på. Måske er det også sådan noget helt basalt – kan man være centralbank uden at være seddeludskriver? Jeg hører jo nok til dem, der mener, at man godt kan være centralbank uden at have sedler eller sin egen digitale valuta i omløb,” siger Lars Rohde.

Han mener, at tanken om en dansk CBDC er interessant, men at behovet mangler at blive præciseret.

”Man skal gøre sig klart: Hvad er det egentlig for et problem, man ønsker at løse? Vi skal i hvert fald tænke os rigtig godt om, inden vi kaster os ud i et dyrt eksperiment, hvor vi lægger et nyt system ovenpå et, der fungerer i forvejen,” siger Lars Rohde.

Kommercielle banker udfordres også

Big Tech udfordrer ikke kun centralbankerne. Også hos de kommerciel-

I takt med, at der kommer færre kontanter i omløb, forsvinder centralbankens mest synlige rolle: Seddeltrykning og møntprägning.

le banker har man et øje på de store techvirksomheder.

Techfirmaer udvider således deres tjenester inden for *Consumer Finance* – et bredt begreb, der spænder fra digitale betalingsapps til bankkonti, mæglerkonti og lån, og som til sammen tilbyder Silicon Valley nye indtægtskilder.

Lars Rohde er dog skeptisk, når han hører om en snarlig udkonkurrering af bankerne.

Især én forhindring ligger i vejen for techfirmaerne: Når man vil drive en traditionel bank – herunder betalingsformidling og værdiopbevaring – er man underlagt et hav af love og regler samt overvågning fra myndighederne. *Know your customer*-regler går for eksempel ud på, at banker skal kontrollere deres kunders identitet, egnethed og risici i forbindelse med at opretholde et forretningsforhold. Derudover findes regler om antihvidvask og kapitalkrav.

Alt i alt er det ikke nødvendigvis i techfirmaernes interesse at blive underlagt disse regler.

Netop på grund af den massive regulering vælger techfirmaer ofte at slå sig sammen med de traditionelle banker i stedet for at konkurrere med dem.

”Jeg kan med fast røst sige: Myndighederne har den holdning, at hvis techfirmaerne opfører sig som en bank, så skal de også reguleres som en bank. Når myndighederne begynder at stille krav til techfirmaerne, skal de honoreres, og det vil der være omkostninger forbundet med at gøre,” siger Lars Rohde.

Netop på grund af den massive regulering vælger techfirmaer ofte at slå sig sammen med de traditionelle banker i stedet for at konkurrere med dem. Det gælder for eksempel Google og Citibank samt Goldman Sachs og Apple.

Men hvorfor vælger man på de kommercielle bankers side at samarbejde med techfirmaerne? Her skal man ifølge Lars Rohde se på de to aktørers infrastrukturer og IT-systemer.

Big Tech har en fordel på den tekniske side:

”De marginale omkostninger ved digitale løsninger er lave, og det giver Big Tech nogle rigtig gode kort på hånden og voldsomme konkurrencemæssige fordele. Det har før ramt både købmanden og tøjbutikken,” siger Lars Rohde.

Omvendt har de traditionelle banker et *legacy*-problem i forhold til deres IT-systemer. Det betyder, at hvis man kradser lidt i overfladen af bankernes brugerflader, kommer man ned til systemer, der har rod i 70’erne og 80’erne. Disse systemer er både tunge og dyre at vedligeholde, og derfor foretager banker i disse år massive investeringer i IT.

Og der er meget at hente for en bank, der lykkes med digitaliseringen.

”Digitalisering har jo indbygget storordriftsfordele i sig – *the winner takes it all*. I Danmark havde vi i midten af 80’erne cirka 300 banker. Før finanskrisen lå dette tal på cirka 150, og i dag har vi lige omkring 70 banker. Så hvis man er god til det her, betaler det sig,” siger Lars Rohde.

Digitalisering gør os sårbare

Ét ord, der netop kendetegner udviklingen i det finansielle system i de sidste 30 år, er digitalisering. Men selvom bankerne er nødt til at følge med tiden, er digitaliseringen også med til at gøre os sårbare, mener Lars Rohde. Således udgør den

Det er en af de ting, der kan holde mig vågen om natten. Forestil dig en situation, hvor den danske betalingsinfrastruktur bryder sammen på grund af et hackerangreb.

finansielle sektor sammen med dem, der leverer strøm og IT-systemer, nogle af de vigtigste grundelementer i et samfund, og et hackerangreb vil derfor potentielt gøre stor skade.

”Det er en af de ting, der kan holde mig vågen om natten. Forestil dig en situation, hvor den danske betalingsinfrastruktur bryder sammen på grund af et hackerangreb. Der bliver jeg nødt til at sige ’11. marts 2020, go home’, når du ser, hvordan folk kommer til at hamstre. Når det har stået på i fem dage, tror jeg, vi får brug for at beskytte butikkerne mod plyndring. Det er helt nede på det plan,” siger Lars Rohde.

På verdensplan har der været mange eksempler på hackerangreb mod banksystemer og kritisk infrastruktur. I 2016 stjal kriminelle således 100 millioner dollar fra en bank i Bangladesh ved at bryde ind i deres IT-system. Og i maj måtte det amerikanske olieraffina-

deri Colonial Pipeline, der kontrollerer USA’s største rørledning, betale over

fire millioner dollar i løsesum til en gruppe hackere. Herefter udleverede hackerne den dekrypteringsnøgle, der kunne sætte gang i Colonial Pibelines system igen efter angrebet.

”Vi har en af verdens bedste digitale betalingsinfrastrukturer, og vi kan også ret hurtigt blive enige om, at vi er forbi det punkt, hvor sedler og mønter kan erstatte denne digitale infrastruktur. Derfor skal vi passe rigtig godt på den,” siger Lars Rohde.

○○○